

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА»

Ступінь освіти	<u>бакалавр</u>
Освітня програма	<u>Цивільна безпека</u>
Тривалість викладання	<u>4-й семестр (7,8 чверть)</u>
Заняття:	<u>весняний семестр</u>
лекційні заняття:	<u>2 години на тиждень</u>
практичні заняття:	<u>2 години на тиждень (7 чверть); 1 година на тиждень (8 чверть)</u>
Мова викладання	<u>українська</u>

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7674>

Кафедра, що викладає

Кафедра фізичного виховання та спорту

Викладач:

Чернігівська Світлана Анатоліївна

Доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту

Персональна сторінка

<https://kfv.nmu.org.ua/ua/vskaf/info-prepodavatelyam/Chernigovskaya.php>

Е-mail:

chernihivska.s.a@nmu.one

1. Анотація до курсу

Метою даного курсу є вивчення основ надання базової домедичної допомоги для постраждалих у різних життєвих ситуаціях, зокрема при нещасних випадках та невідкладних станах. Курс спрямований на формування у здобувачів

освіти чіткого поняття про алгоритми надання допомоги при втраті свідомості та при різкому погіршенні загального стану. У процесі навчання слухачі ознайомляться з основними принципами та техніками надання першої допомоги, навчаться розпізнавати симптоми невідкладних станів та вживати необхідних заходів для стабілізації стану постраждалого до приїзду кваліфікованих медичних працівників. Курс включає як теоретичні заняття, так і практичні заняття, що дозволять закріпити навички на практиці.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти ключових базових компетентностей щодо розпізнавання невідкладних станів, оцінки стану постраждалого та прийняття обґрунтованих рішень у межах надання домедичної допомоги, а також оволодіння алгоритмами практичних навичок з ефективного та безпечного надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах.

Завдання курсу: Завдання курсу "Домедична допомога" полягає в засвоєнні програми навчальної дисципліни, після чого слухачі повинні бути здатними надавати першу домедичну допомогу в різних ситуаціях. Це включає оцінку стану постраждалого та визначення необхідних заходів домедичної допомоги, надання першої допомоги при травмах, опіках, кровотечах, переломах та інших пошкодженнях, а також виконання реанімаційних заходів, таких як непрямий масаж серця та штучне дихання. Крім того, важливо вміти розпізнавати симптоми невідкладних станів і надавати необхідну допомогу до приїзду кваліфікованих медичних працівників, використовуючи медичні засоби та обладнання для надання домедичної допомоги.

3. Основні результати навчання

Основні результати навчання:

- обґрунтовано добирати та застосовувати здоров'язбережувальні засоби, технології й ресурси;
- планувати та реалізовувати профілактично-просвітницьку діяльність з питань збереження здоров'я, безпечної поведінки, санітарно-гігієнічної культури в освітньому процесі;
- проводити первинний огляд постраждалого та оцінювати стан життєво-важливих органів і систем;
- надавати домедичну допомогу дорослим та дітям при раптовій зупинці кровообігу. Вміти застосовувати техніку відновлення прохідності дихальних шляхів та проводити серцево-легеневу реанімацію;
- застосовувати турнікет. Вміти надавати домедичну допомогу з метою зупинки зовнішньої та внутрішньої кровотечі;
- надавати домедичну допомогу при тепловому ударі, термічних опіках, при загальному переохолодженні та/або відмороженні;
- скласти аптечку першої допомоги та надавати допомогу при різних травмах та невідкладних станах.

Дисциплінарні результати навчання сформовано на основі ПРН освітньо-професійній програмі «Цивільна безпека» першого (освітньо-професійного) рівня вищої освіти (PH20, PH27).

4. Структура курсу

Лекційні заняття

- 1. Загальні принципи та основи надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах**
 - 1.1. Нормативно-правові основи надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах.
 - 1.2. Визначення та мета домедичної допомоги особам при невідкладних станах.
 - 1.3. Етичні аспекти та психологічна підтримка осіб при невідкладних станах.
 - 1.4. Власна безпека особи при наданні домедичної допомоги та безпека місця події
- 2. Організація роботи по наданню домедичної допомоги особам при невідкладних станах та оцінка стану постраждалого**
 - 2.1. Алгоритм дій на місці події: «Оціни– Виклич – Надай допомогу».
 - 2.2. Виклик екстренної допомоги (номери, інформація для диспетчера).
 - 2.3. Первинний огляд (оцінка свідомості, дихання, кровообігу) та вторинний огляд постраждалого
 - 2.4. Мета, принципи та методи медичного сортування («тріаж»).
- 3. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при порушенні прохідності верхніх дихальних шляхів**
 - 3.1. Анатомо-фізіологічні особливості дихальних шляхів.
 - 3.2. Причини та ознаки повної і часткової непрохідності дихальних шляхів
 - 3.3. Домедична допомога при обструкції стороннім тілом
 - 3.4. Особливості надання домедичної допомоги при утопленні.
 - 3.5. Техніка відновлення прохідності дихальних шляхів.
- 4. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при внутрішній та масивній зовнішній кровотечі**
 - 4.1. Види кровотеч та їх ознаки (артеріальна, венозна, капілярна) та їх небезпека.
 - 4.2. Послідовність дій при наданні домедичної допомоги постраждалим при масивній зовнішній кровотечі. Алгоритм надання допомоги «MARCHE».
 - 4.3. Техніки зупинки масивних кровотеч: прямий тиск, накладання турнікета (джгута), тампонування рани, використання гемостатиків. Правила накладання турнікетів.
 - 4.4. Допомога при внутрішніх кровотечах.
- 5. Домедична допомога дорослим та дітям при раптовій зупинці кровообігу. Серцево-легенева реанімація (СЛР)**
 - 5.1. Розпізнавання зупинки серця та дихання у дорослих, дітей та немовлят.
 - 5.2. Техніка проведення серцево-легеневої реанімації.
 - 5.3. Використання автоматичного зовнішнього дефібрилятора.

6. Домедична допомога постраждалим при травмах.

- 6.1. Види травм, причини та механізм виникнення.
- 6.2. Домедична допомога постраждалим при проникній травмі грудної клітки.
- 6.3. Домедична допомога постраждалим при проникній травмі черевної порожнини.
- 6.4. Домедична допомога постраждалим при тупій травмі органів черевної порожнини.
- 6.5. Домедична допомога постраждалим при тупій травмі грудної клітки.
- 6.6. Домедична допомога постраждалим при підозрі на травму голови.
- 6.7. Домедична допомога постраждалим при синдромі довготривалого здавлення.
- 6.8. Домедична допомога постраждалим при підозрі на перелом кісток кінцівок.
- 6.9. Домедична допомога постраждалим при підозрі на пошкодження хребта
- 6.10. Домедична допомога постраждалим при травматичній ампутації.

7. Основи психологічної підтримки в кризовій ситуації.

- 7.1. Принципи першої психологічної допомоги (ППД): "Не нашкодь", "Слухай", "Заспокоюй".
- 7.2. Інструменти психологічної підтримки: техніки стабілізації стану (заземлення, дихальні вправи) та відновлення почуття безпеки.
- 7.3. Розуміння та реакція на травму.
- 7.4. Робота з гострою психологічною травмою: Як ідентифікувати ознаки гострого стресу та як правильно спілкуватися з постраждалими одразу після події.
- 7.5. ПТСР: Базові Принципи та Первинне Розпізнавання: Ознаки, коли необхідно направити людину до фахівця (тривожні дзвіночки).
- 7.6. Комунікація та мотиваційний аспект
- 7.7. Мотивація пацієнта (постраждалого): методи відновлення волі до співпраці та пошуку внутрішніх ресурсів у кризовій ситуації.
- 7.8. Як говорити про майбутнє: заохочення до дій та пошуку професійної допомоги.

8. Домедична допомога постраждалим при впливі на організм високих та низьких температур.

- 8.1. Домедична допомога постраждалим при тепловому ударі.
- 8.2. Домедична допомога постраждалим при термічних опіках.
- 8.3. Домедична допомога постраждалим при загальному переохолодженні та/або відмороженні.

9. Планування та організація домедичної допомоги на етапі «допомога під вогнем».

- 9.1. Вступ до протоколу тактичної медицини «Tactical Combat Casualty Care» (далі TCCC).
- 9.2. Домедична допомога на етапі «допомога під вогнем/під загрозою» (CARE UNDER FIRE/THREAT, CUF).
- 9.3. Способи та методи евакуації на етапі «допомога під вогнем».
- 9.4. Накладання турнікетів на етапі «допомога під вогнем»

10.Тактична польова допомога TFC (Tactical Field Care)

- 10.1. Принципи та застосування допомоги в польових умовах (TFC).
- 10.2. Здійснення огляду масових кровотеч у тактичних умовах.
- 10.3. Особливості застосовування прямого і непрямого тиску для зупинки кровотеч.
- 10.4. Техніка накладання турнікету. Ризики застосування імпровізованого турнікету.

Практичні заняття

1. .Оцінка безпеки місця події та самодопомога

- 1.1. Визначення небезпек.
- 1.2. Самозахист та підхід до постраждалого.

2. Алгоритм «Оціни – Виклич – Надай допомогу».

- 2.1. Відпрацювання покрокового підходу.
- 2.2. Передача інформації диспетчеру.

3. Первинний та вторинний огляд постраждалого

- 3.1. Оцінка стану постраждалого (визначення свідомості, дихання, пульсу).

4. Медичне сортування постраждалих (тріаж).

- 4.1. Практика розподілу постраждалих в надзвичайних ситуаціях.

5. Відновлення прохідності дихальних шляхів.

- 5.1. Прийом Геймліха для дорослих, дітей та вагітних.
- 5.2. Прийоми Head tilt–Chin lift, Jaw thrust

6. Домедична допомога при утопленні.

- 6.1. Витягування постраждалого.
- 6.2. Відновлення дихальних шляхів і вентиляція легень

7. Зупинка масивної зовнішньої кровотечі.

- 7.1. Відпрацювання алгоритму MARCHE.
- 7.2. Виконання прямого тиску на рану, тампонування ран

8. Накладання турнікетів різних типів.

- 8.1. Комерційні турнікети (CAT, SOFTT-W).
- 8.2. Імпровізовані турнікети (ризики та помилки).

9. Серцево-легенева реанімація (СЛР) дорослих.

- 9.1. Виконання компресії, вентиляція легень.
- 9.2. Робота з манекеном

10.Серцево-легенева реанімація (СЛР) дітей та немовлят.

- 10.1. Відмінності техніки.
- 10.2. Особливості дихання та компресій

11.Використання автоматичного зовнішнього дефібрилятора (АЗД).

- 11.1. Алгоритм застосування.
- 11.2. Практика на тренажері

12.Надання допомоги при травмах.

- 12.1. Фіксація переломів.
- 12.2. Імобілізація кінцівок
- 12.3. Перевірка кровообігу та чутливості

13. Невідкладна допомога при впливі високих і низьких температур.

- 13.1. Допомога при тепловому ударі, термічних опіках, обмороженнях.
- 13.2. Оцінка ступеня ушкоджень

14. Практика тактичної медицини CUF і TFC.

- 14.1. Евакуація під вогнем.
- 14.2. Накладання турнікета в стресових умовах
- 14.3. Мінімізація крововтрати в тактичній обстановці

7. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Технічні та навчально-демонстраційні засоби навчання. Дистанційні платформи Moodle та MS Teams.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74 – 89	добре
60 – 73	задовільно
0 – 59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи

Реальні результати навчання студента ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії студента для демонстрації досягнення результатів навчання

*Загальні критерії досягнення результатів навчання
для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК*

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
Знання		
♦ концептуальні наукові та практичні знання, критичне	Відповідь відмінна – правильна, обґрунтована, осмислена. Характеризує наявність: - концептуальних знань;	95-100

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	- високого ступеню володіння станом питання; - критичного осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	
	Відповідь містить негрубі помилки або описки	90-94
	Відповідь правильна, але має певні неточності	85-89
	Відповідь правильна, але має певні неточності й недостатньо обґрунтована	80-84
	Відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена	74-79
	Відповідь фрагментарна	70-73
	Відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення	65-69
	Рівень знань мінімально задовільний	60-64
Рівень знань незадовільний	<60	
Уміння/навички		
♦ поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	Відповідь характеризує уміння: - виявляти проблеми; - формулювати гіпотези; - розв'язувати проблеми; - обирати адекватні методи та інструментальні засоби; - збирати та логічно й зрозуміло інтерпретувати інформацію; - використовувати інноваційні підходи до розв'язання завдання	95-100
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності з негрубими помилками	90-94
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації однієї вимоги	85-89
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації двох вимог	80-84
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації трьох вимог	74-79
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації чотирьох вимог	70-73
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності при виконанні завдань за зразком	65-69

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, але з неточностями	60-64
	рівень умінь/навичок незадовільний	<60
Комунікація		
<ul style="list-style-type: none"> ♦ донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації; ♦ збір, інтерпретація та застосування даних; ♦ спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово 	<p>Вільне володіння проблематикою галузі. Зрозумілість відповіді (доповіді). Мова:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правильна; - чиста; - ясна; - точна; - логічна; - виразна; - лаконічна. <p>Комунікаційна стратегія:</p> <ul style="list-style-type: none"> - послідовний і несуперечливий розвиток думки; - наявність логічних власних суджень; - доречна аргументації та її відповідність відстоюваним положенням; - правильна структура відповіді (доповіді); - правильність відповідей на запитання; - доречна техніка відповідей на запитання; - здатність робити висновки та формулювати пропозиції 	95-100
	<p>Достатнє володіння проблематикою галузі з незначними хибами. Достатня зрозумілість відповіді (доповіді) з незначними хибами. Доречна комунікаційна стратегія з незначними хибами</p>	90-94
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано три вимоги)</p>	85-89
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано чотири вимоги)</p>	80-84
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано п'ять вимог)</p>	74-79
	<p>Задовільне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано сім вимог)</p>	70-73

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	Часткове володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано дев'ять вимог)	65-69
	Фрагментарне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано 10 вимог)	60-64
	Рівень комунікації незадовільний	<60
<i>Відповідальність і автономія</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ◆ управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами; ◆ спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах; ◆ формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти; ◆ організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп; ◆ здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії 	<p>Відмінне володіння компетенціями менеджменту особистості, орієнтованих на:</p> <p>1) управління комплексними проектами, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дослідницький характер навчальної діяльності, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію; - здатність до роботи в команді; - контроль власних дій; <p>2) відповідальність за прийняття рішень в непередбачуваних умовах, що включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обґрунтування власних рішень положеннями нормативної бази галузевого та державного рівнів; - самостійність під час виконання поставлених завдань; - ініціативу в обговоренні проблем; - відповідальність за взаємовідносини; <p>3) відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використання професійно-орієнтованих навичок; - використання доказів із самостійною і правильною аргументацією; - володіння всіма видами навчальної діяльності; <p>4) здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ступінь володіння фундаментальними знаннями; - самостійність оцінних суджень; - високий рівень сформованості загальнонавчальних умінь і навичок; - самостійний пошук та аналіз джерел інформації 	95-100
	Упевнене володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано дві вимоги)	90-94
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано три вимоги)	85-89

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано чотири вимоги)	80-84
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано шість вимог)	74-79
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано сім вимог)	70-73
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано вісім вимог)	65-69
	Рівень відповідальності і автономії фрагментарний	60-64
	Рівень відповідальності і автономії незадовільний	<60

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка". https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3_%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D0%B2%D0%BB_%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D1%96%D0%B0%D1%82-2025.pdf

До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Презентації, реферати, відеокomплекси вправ повинні бути оформлені згідно зразку та мати коректні текстові посилання на використану літературу.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

Не відвідують практичні заняття тільки студенти звільнені від практичних занять за станом здоров'я (заняття з ними відбуваються за окремими теоретичними та методичними розділами).

7.6. Визнання результатів неформальної освіти. Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, регулює «Положення про визнання в НТУ «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті» <http://surl.li/eoyod>.

8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Домедична допомога на місці події : практичний посібник / П. Б. Волянський, А. М. Гринзовський, С. О. Гур'єв та ін. ; за заг. ред. д. н. держ. упр., професора П. Б. Волянського та д. мед. н., професора С. О. Гур'єва. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020, стор. 122.

2. Домедична підготовка : підручник / [А. В. Самодін, О. В. Чуприна, Т. П. Жилін та ін.] ; за заг. ред. В. В. Стеблюка Д. І. Терешкевич ; худож.-іл. О. Т. Жилін]. – Харків : Право, 2020, стор. 168.

3. Вибухонебезпечні наслідки воєнного стану. Виклики та протидія : навч. посіб. / С. В. Сукач та ін.; Кременчуц. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського, Голов. упр. держ. служби України з надзвичайн. ситуацій у Полтав. обл., Асоц. цивіл. захисту. Кременчук : НОВАБУК, 2022. 170 с.

4. Домедична допомога / О. О. Ченчева, С. М. Геращенко, Ю. І. Чеберячко. Кременчук :Видавництво «НОВАБУК», 2022. – 125 с.

5. Єфременкова Л. Н. Домедична допомога : навчально-методичний посібник / укладач Л. Н. Єфременкова. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022, стор. 26.

6. Підготовка солдата до різних видів бою. https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedra-viiskovoi-pidhotovky/distant-content/pervinna/Zanytie_1_5.pdf

7. Пам'ятка військовослужбовцю під час підготовки до бою і в бою. https://shron1.chtyvo.org.ua/Ministerstvo_oborony_Ukrainy/Pamiatka_striltsia.pdf

Допоміжні

1. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни “Перша невідкладна домедична допомога у надзвичайних ситуаціях” для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” спеціальності 263 “Цивільна безпека” / уклад.: Н. Є. Твердохлебова, Н. С. Євтушенко – Харків: НТУ «ХП», 2023. – 13 с.

2. Медицина надзвичайних ситуацій [Текст] : підруч. для студентів вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації / Чаплик В. В., Олійник П. В., Омельчук С. Т. - 2-ге вид., допов., перероб. - Вінниця : Нова Книга, 2021. - 346 с.

3. Medicine of emergency situations [Text] : textbook for students of higher medical educational establishments of IV level of accreditation / V. V. Chaplyk [et al.]. - 2nd ed. - Vinnytsia : Nova Knyha, 2020. - 371 p.

Інтернет-ресурси:

1. Перша домедична допомога. <https://moz.gov.ua/>. Дата звернення: 16 травня 2024.

2. <https://dsns.gov.ua/abetka-bezpeki/diyi-naselennya-v-umovax-nadzvicainix-situaciivojennogo-xarakteru> 12

3. <https://www.tdmu.edu.ua/stc/>

4. <https://sprotyvg7.com.ua/lesson/zagalni-principi-domedichnoi-dopomogi-v-umovaxbojovix-dij> Tactical Combat Casualty Care in Special Operations: Butler F.K., Hagmann J. and Butler G.E.

5. Протокол з тактичної медицини, адаптований для умов бойових дій. <https://tccc.org.ua/>

6. <https://aemc.org.ua/info/article/168/>

7. <https://ictm.org.ua/algorytm-march-v-konczepczyi-tccc/>